

OĞLAK BESİSİ

Doç. Dr. Okan GÜNEY
Ç. Ü. Ziraat Fakültesi

Keçi eti, toplumların gelişmişlik düzeyine göre daha çok kırsal alanlarda tüketilen bir besindir. Bununla beraber bölgelere göre pazar istekleri ve tüketici eğilimleri doğrultusunda değerlendirme sözkonusudur. Örneğin bölgelere göre 2 aylık, 4 aylık veya 9 - 10 aylık hayvanların besisi yapılabilmektedir. Bununla beraber bazı yerlerde 1-2 yaşlı tekeler veya kastre edilmişler et kaynağı olarak değerlendirilebilmektedir.

Keçilerden et kaynağı olarak rasyonel bir şekilde yararlanma hususunda en uygun yol, koyunlarda olduğu gibi oğlakların belirli besi sistemleri uygulanarak kasaba gönderilmesi şeklindedir. Keçilerden et kaynağı olarak yararlanma hususu, koyunlar kadar gelişmemiştir. Örneğin et üretimi açısından keçilerin konformasyonu, erken gelişme, etin yumuşaklık, sululuk, renk, yağ dağılımı gibi konuları üzerinde yeterine çalışma yapılmamıştır. Bunun başlıca nedenleri tüketicinin alışkanlıkları, etteki yağ oranı, etin elde edilme biçimleri olarak nitelendirilebilir. Diğer taraftan belki de en önemli hususlardan birisi koyunlarda olduğu gibi etçi kültürü keçi ırklarının bulunmaması olarak yorumlanabilir. O halde keçi eti üretim ve tüketiminde diğer türlere göre kesin farklılaşma olmamasını tek faktör yerine faktörler dizisine bağlamak daha doğru olacaktır.

Keçi eti, besin değeri yönünden diğer türlerden geri değildir. Keçi etindeki protein %18.34 olduğu halde tavuk, koyun ve sığır etinde bu değer sırası ile %21, 14.45 ve %15.50 dir.

Keçi etinin yukarıda vurgulanan önemine karşın konu üzerinde yapılan bilimsel nitelikli araştırma ve teknik çalışma sayısı sınırlı düzeydedir. Konu üzerinde yapılan çalışmalar özellikle son yıllarda yoğunlaşmıştır.

Besiye alınan hayvanlarda canlı ağırlık yönünden gelişmeyi etkileyen faktörler keçiler için de geçerlidir. Keçilerin et kaynağı olarak değerlendirilmesi hususunda optimum besiyeye alma çağının 2 aylık devre olduğu söylenebilir. Bu devre-

de besiye alınacak oğlaklar sütten kesilmiş hayvanlardır. Sütten kesildikten sonra besiye alınan yerli Kıl keçisi oğlakları 2 aylık besi devresinde ortalama günde 180 gr canlı ağırlık kazanabilmektedirler. Söz konusu oğlakların 1 kg canlı ağırlık artışı için tükettikleri kesif yem ise 2.8 kg dır.

Bu sistemde oğlakların önünde yiyebilecekleri kadar kesif yem ve günde ortalama hayvan başına 300 gr kadar yonca verilmektedir. Bu şekilde besiye olanın oğlakların karkas ve et kalitesi yüksek olmakta ve daha önemlisi keçi etinin istenmeyen kokusu hissedilmemektedir. Ayrıca karkas randımanı da %50'ye yaklaşmaktadır. Bu yöntemle 18.0 kg ağırlığındaki sütten kesilmiş bir oğlak 60 günlük süresi sonucu 30.0 kg'a erişebilmektedir. Konu üzerinde yapılan bir denemede saf Kıl oğlaklarda (4 aylık) karkas değerlendirilmesi sonucu karkastaki kemik oranı %23.5, kas oranı %49.5, üst yağ oranı %8.1 kas arası yağ ise %6.8 olarak bulunmuştur. Aynı denemede saf Kıl oğlaklarının karkaslarındaki et kemik oranı ise 2.18 olarak belirlenmiştir.

Kıl keçilerinde et kaynağı olarak yararlanma konusunda bundan sonra yapılacak denemelerle elde edilecek bulgular ışığında daha değişik önerilerin ortaya çıkması beklenmelidir. Bu husus, ülkemiz et üretim potansiyeli ve tüketimi bakımından önemli bir yer oluşturan Kıl keçilerinden yetiştiricilerin et kaynağı olarak rasyonel biçimde yararlanmaları bakımından önem taşımaktadır. Pratik yetiştiricilikte Pubertas sonrası erkek hayvanlarda ortaya çıkması söz konusu olabilecek arzu edilmeyen teke kokusunu önlemek bakımından Kıl Keçisi erkek oğlaklarının 2 aylık iken besiye alınması en uygun yol olarak görülmektedir. Bu sistemde 2 ay sürecek olan besi periyodu ile oğlakları 25 - 30 kg'a eriştirmek amaç olmalıdır.

Ç.Ü. Ziraat Fakültesinde bundan sonraki aşamalarda Kıl keçisi oğlakları üzerinde yapılacak farklı besi denemeleri ile konu üzerinde pratikte değişik önerilerde bulunulması beklenmelidir. Bu çalışmalarda özellikle kastrasyon ve besiye alma çağı gibi faktörler dikkate alınarak yeni besi denemelerinin kurulması ile Kıl keçilerinin objektif bir yaklaşımla besi performansları açığa çıkarılması planlanmaktadır.

Kıl keçisi erkek oğlaklarının besi gücü yönünden Saanen X Kıl ve Saanen X Kilis birinci geriye melez erkek oğlaklar-

dan daha üstün bir performans gösterdiğini vurgulamak yerinde olacaktır. Aynı koşullarda tarafımızdan sonuçlandırılan bir denemede anılan 2 genotip grubundan Saanen X Kilis birinci geriye melezler 131.3 gr; Saanen X Kıl birinci geriye melezler ise 127.3 gr günlük canlı ağırlık artışı göstermiştir. Buna karşın Alman Geyik Renkli X Kıl melezi F₁ erkek oğlakların günlük canlı ağırlık artışları saf Kılara yakın değerde bulunmuştur (197.9 gr). A . Ü. Ziraat Fakültesinde yürütülen diğer bir denemede ise 7 aylık iken besiyeye alınan Saanen X Kilis birinci geripe melez erkek oğlakların 3 aylık besi sonucunda 40.7 kg'a eriştiklerini görmekteyiz. Bu araştırmaya kıyasla saf Kıl oğlakların 4. ayda 30 kg'a eriştikleri dikkate alındığında genelde oğlakların erken çağda (sütten kesimi sonrası) besiyeye alınmalarının gerektiği söylenebilir.

SONUÇ

Süt hayvanı olarak düşünülüp değerlendirilmesi gereken keçilerden ekonomik koşullara ve halkın keçi etine olan eğilimine göre et kaynağı olarak da yararlanılacağı zaman ve yerler olabileceği bir gerçektir. Bu gibi durumlarda keçilerden rasyonel bir şekilde yararlanma hususunda yapılacak öneriler değişik faktörlere bağlıdır. Ancak açıklıkla belirtilmek gerekir ki besi materyali olarak oğlaklardan yararlanılması en uygun yoldur. Oğlak besisi konusunda izlenmesi gereken yolun, yapılan denemeler ışığında olması zorunlu görülmektedir. Oğlak besiciliğinin teknik olarak yapılması ile yetiştiricilerin gerek etin niteliği yönünden, gerekse ekonomik yetiştirme ilkeleri çerçevesinde nicelik yönünden kazançlı olacakları tartışılmaz bir gerçektir.